

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET, EUROPA-PARLAMENTET, DET ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG, REGIONSUDVALGET OG DEN EUROPÆISKE CENTRALBANK**Indførelse af eurosedler og -mønter — et år senere**

(2003/C 36/02)

1. RESUMÉ

Det er snart et år siden, eurosedler og -mønter blev indført, og i mellemtiden har euroen indtaget sin plads i europæernes dagligdag.

En undersøgelse, der blev foretaget af Eurobarometer i november 2002, viser, at de fleste europæere har det godt med euroen. For hver enkelt person, som stadig oplever visse vanskeligheder, er der over fem, som ikke har nogen problemer med euroen. Langt de fleste er hurtigt blevet vant til eurokontanter: 92,8 % finder det let at håndtere pengesedler, og mere end to tredjedele (68,8 %) har ingen problemer med euromønterne. Langt størstedelen af europæerne mener, at de nuværende denomineringer for pengesedler (83,7 %) og mønter (53,5 %) er passende.

Europæerne er nu godt bekendt med mønter fra de andre eurolande. Især i grænseegne, storbyer og turistområder kommer en stigende del af de mønter, der er i omløb, fra »udlandet«. De forskellige nationale sider på mønterne vækker stor interesse, og 92,6 % af deltagerne i undersøgelsen bekræfter, at de ikke har nogen problemer med de forskelligartede mønter. Mange er endda begyndt at samle på dem. Møntsamlere er også blevet interesseret i de 80 »ægte« samlemønter, der blev udstedt i 2002 af forskellige medlemsstater, og som ikke er beregnet til at blive brugt som betalingsmiddel.

Indførelsen af eurosedler og -mønter har også haft indflydelse på brugen af den nye valuta uden for eurozonen, ikke blot i Europa, men også i andre verdensdele. Blandt andet har de europæiske turister indflydelse på dette område: 53 % af dem oplyser, at de tager kontanter i euro med, når de rejser uden for eurozonen, mens kun 16 % tager amerikanske dollar med. Det lader til, at der ofte tages imod euro i de tre medlemsstater uden for eurozonen (Danmark, Sverige og Det Forenede Kongerige) samt i de tolv tiltrædelseslande, selv om denne tendens er mest udbredt i hovedstæder og turistområder. Adskillige handlende skifter med priser i euro. I visse områder i Balkan, f.eks. Montenegro og Kosovo, er euroen i realiteten blevet den lokale valuta, ofte som erstatning for den tidligere D-mark. I andre verdensdele har indførelsen af eurosedler og -mønter også haft en vis indflydelse, men i mindre omfang. Bortset fra de oversøiske franske departementer, som geografisk set ligger uden for Europa, men som er en del af EU, og hvor euroen har erstattet den franske franc, er euroen også blevet et accepteret betalingsmiddel i turistområderne i ameri-

kanske, asiatiske og afrikanske lande, og visse steder skiltes der også med priser i euro.

I visse lande mener borgerne, at overgangen til euro har medført væsentlige prisstigninger. Denne opfattelse er ikke underbygget af fakta. En grundig statistisk analyse af prisudviklingen på grundlag af det harmoniserede forbrugerprisindeks viser netop, at indførelsen af eurosedler og -mønter har en indflydelse på priserne på mellem 0,0 % og 0,20 %. Yderligere analyser viser, at der er en kløft mellem forbrugernes opfattelse af inflationen og den faktiske inflation. Dette kan forklares ved væsentlige prisstigninger på hyppigt købte varer og tjenesteydelser (der er klare tegn på, at priserne er steget inden for servicesektoren, især i restauranter, hoteller, barer m.v.), fordi disse områder er mere synlige for forbrugeren.

Det står endnu ikke klart, om indførelsen af eurokontanter har haft indflydelse på folks betalingsvaner. Der er konstateret en væsentlig stigning i antallet af betalinger uden brug af kontanter i løbet af 2002, men denne ændring skyldes formentlig mere end indførslen af eurokontanter. De gennemsnitlige beløb, der hæves i pengeautomater, lader ligeledes til at være steget.

Den seneste undersøgelse fra Eurobarometer viser, at den »mentale overgang« i Europa er godt i gang, men langt fra afsluttet: 42,2 % af forbrugerne regner allerede nu overvejende i euro, men dette tal falder til 12,5 %, når der foretages større indkøb (f.eks. hus eller bil), da de fleste mennesker fortsat regner i den nationale valuta ved sådanne store transaktioner. De handlende anvender stadig dobbelt prisskiltning, da dette er populært i visse forbrugergrupper, især blandt dem, som stadig regner i den nationale valuta. Mens et lille flertal (50,6 %) af forbrugerne ikke længere ønsker, at detailhandelen skifter med både nye og gamle priser, foretrækker 47,2 % stadig dobbelt prisskiltning. Samtidig bør det anerkendes, at dobbelt prisskiltning uvægerligt forsinker den mentale overgang til euroen og endda kan forhindre en glidende overgang. **I forening med Eurocommerce anbefaler Kommissionen derfor, at detailhandelen stopper med dobbelt prisskiltning senest den 30. juni 2003**, samtidig med at kunderne får besked om denne ændring i god tid. Den samme metode anbefales i andre sektorer, hvor priser og beløb stadig vises i både nationale valutaer og euro. Dette gælder for eksempel for fakturaer fra visse virksomheder og regnskaber fra finansieringsinstitutter til deres kunder.

INDFØRELSEN AF EUROSEDLER OG -MØNTER — ET ÅR SENERE

FACTS OG TAL OM EUROZONEN

OKTOBER 2002

	Sedler	Mønter
Samlet omløbsmængde		
Kontanter i omløb i alt (tal)	7,42 mia. sedler	38,2 mia. mønter
Kontanter i omløb i alt (værdi)	320,9 mia. EUR	11,9 mia. EUR
Værdi i procent af BNP	4,54 %	0,17 %
Per capita		
Gennemsnitligt antal pr. person	24,7 sedler	126,5 mønter
Gennemsnitligt værdi pr. person	1 062,8 EUR	39,4 EUR
Mest udbredte sedler og mønter		
Antal i alt (% af total)	50 EUR (28,8 %)	1 cent (17,4 %)
Værdi i alt (% af total)	50 EUR (33,4 %)	2 EUR (39,8 %)
Samlemønter (*)		
Forskellige udstedelser i alt		80 (30 guldmønter, 50 sølv mønter)
Laveste pålydende værdi		25 cent
Højeste pålydende værdi		400 EUR

(*) Tal for samlemønter dækker hele 2002.

2. OVERGANGEN TIL EURO: EN STOR SUCCES

Et år efter indførelsen af eurosedler og -mønter er euroen blevet en del af vores hverdag. Denne meddelelse omhandler de forskellige praktiske aspekter ved euroen, især sedler og mønter. Den følger i kølvandet på Kommissionens meddelelse KOM(2002) 124 af 6. marts 2002, som gennemgik indførelsen af eurosedler og -mønter. De økonomiske virkninger af euroen som fælles valuta for de tolv medlemsstater i eurozonen dækkes ikke her, men diskuteres i Kommissionens meddelelse »Euroområdet i verdensøkonomien — udviklingen de første tre år« (KOM(2002) 332 af 19. juni 2002). Endelig skal indførelsen af euroen også ses som et vigtigt skridt i retning af fuldendelsen af det indre marked. Den kommende meddelelse »Det indre marked — ti år uden grænser« fortæller om denne store præstation ti år efter.

3. SEDLER OG MØNTER I OMLØB I EUROZONEN

3.1. Sedler

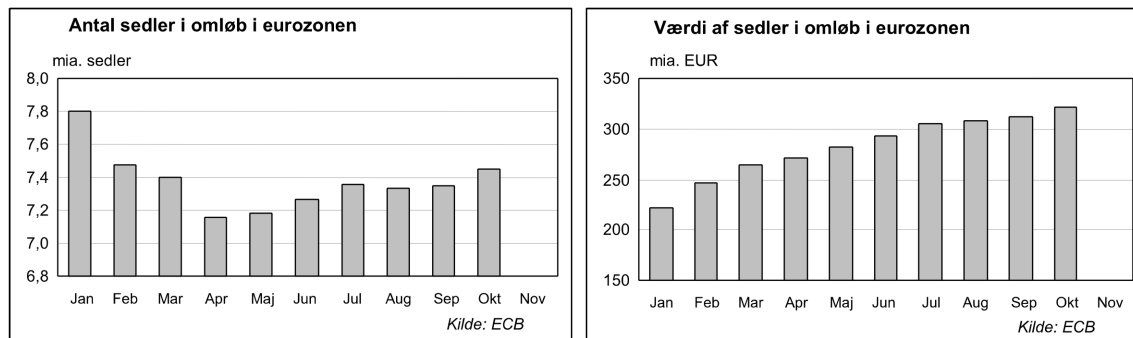
I begyndelsen af januar 2002 sendte de nationale centralbanker i euroområdet ca. 7,8 mia. eurosedler i omløb. I løbet af året faldt omløbsmængden frem til foråret (7,16 mia.) og steg næsten konstant derefter frem til udgangen af oktober til 7,42 mia. (se figur 1).

Denne midlertidige nedgang i omløbsmængden kan i første omgang forklares ved en vis grad af forsigtighed under forhåndsudleveringen af kontakter, der skete for at sikre en gnidningsløs overgang: de fleste banker og handlende bestilte betydelige reservebeholdninger, da deres behov for kontanter i sagens natur var baseret på prognoser. Overskydende reserver

begyndte derefter at strømme tilbage til centralbankerne. For det andet havde detailhandelen forpligtet sig til kun at udbetale byttepenge i euro, og mange forbrugere benyttede detailhandelen til at veksle deres gamle valuta til ny (undertiden ved at

købe for et lille beløb med en stor pengeseddel), og derfor havde detailhandelen brug for væsentlig flere sedler end normalt, da nationale konanter, der kom ind, ikke kunne genbruges eller bruges som byttepenge.

Figur 1

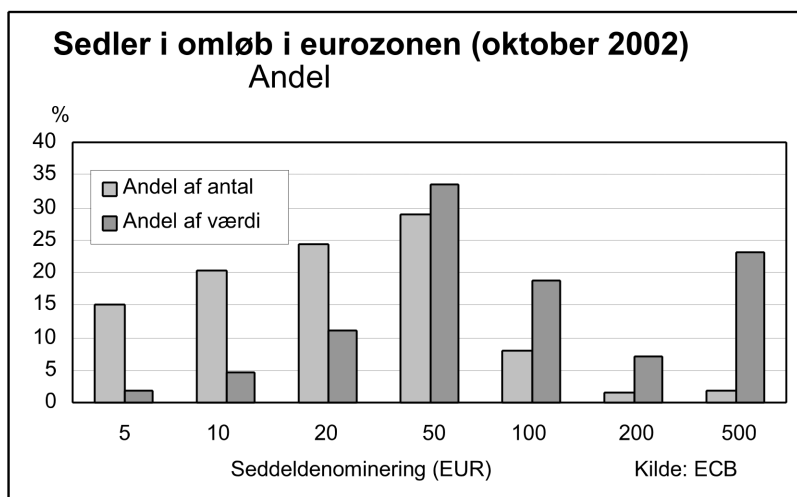

Den samlede værdi af pengesedlerne i omløb nåede 221,5 mia. EUR ved udgangen af januar 2002 og steg støt til 320,9 mia. EUR i oktober. Disse forskellige udviklinger i henholdsvis det samlede antal pengesedler og deres samlede værdi kan især forklares ved, at der under forhåndsudleveringen af konanter og den dobbelte omløbsperiode blev lagt vægt på små pengesedler. Der blev tilsyneladende udstedt flere små pengesedler end nødvendigt, og disse begyndte efterfølgende at strømme tilbage til centralbankerne.

Disse tal svarer til 24,7 sedler i omløb per capita ved udgangen af oktober eller et beløb på 1 062,8 EUR per capita. Den samlede værdi af pengesedler i omløb svarede til 4,5 % af BNP for eurozonen som helhed.

På figur 2 ses sedler i omløb fordelt på denominering inden for eurozonen ved udgangen af oktober.

Figur 2

50-eurosedlen er den mest udbredte pengeseddel, både hvad angår antal og den samlede værdi, og den tegner sig for en tredjedel af den samlede omløbsværdi. I de fleste lande er det den seddel, der hyppigst udbetales i pengeautomater. Dette afspejler helt klart kontantbetalernes præference og det beløb, der normalt bruges på indkøb. Den næstmest udbredte seddel

er 20 EUR, som tegner sig for næsten en fjerdedel af alle sedler. Hvad værdien angår, er det dog 500-eurosedlen, som ligger på andenpladsen. De to største pengesedler (200 og 500 EUR) udgør kun 1,5 % og 2 % af de samlede pengesedler, der er i omløb.

I visse medlemsstater, især Italien og Grækenland, opstod der en offentlig diskussion om behovet for 1- og 2-eurosedler ud over eller i stedet for 1- og 2-euromønterne. Imidlertid afkræftes dette behov af de seneste tal fra Eurobarometer (november). 83,7 % af de adspurgte mente, at antallet af seddelstørrelser er passende. Denne holdning deles også af 78 % af italienerne og 68,5 % af grækerne.

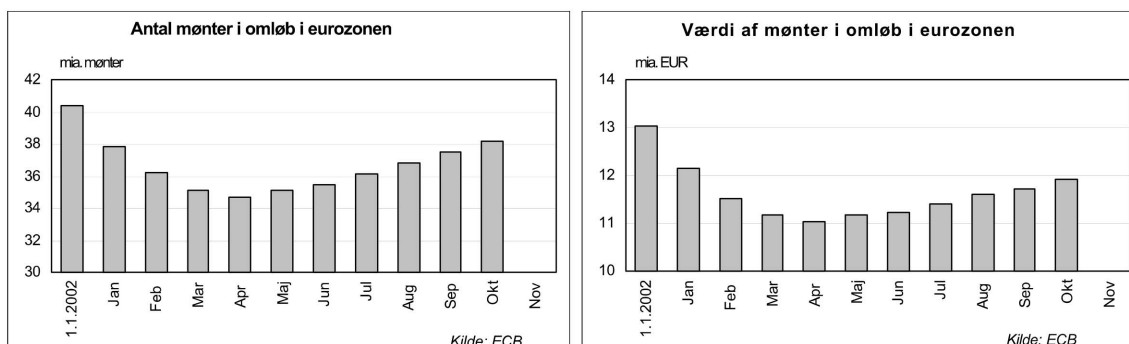
3.2. Mønter

I begyndelsen af 2002 sendte de europæiske centralbanker 40,4 mia. mønter i omløb. Allerede i løbet af januar faldt mængden af mønter i omløb drastisk til 37,8 mia. (se nedenstående figur). Antallet af mønter i omløb faldt frem til april.

Siden da blev der konstateret en stabil stigning til 38,2 mia. euromønter ved udgangen af oktober 2002. For mønternes vedkommende svarer udviklingen i den samlede værdi til udviklingen i antallet (se figur 3). Oprindeligt blev der sendt mønter til en værdi af 13 mia. EUR i omløb i eurozonen. Den samlede værdi nåede et minimum på omkring 11 mia. EUR i april og steg derefter til 11,9 mia. EUR ved udgangen af oktober 2002.

De mønter, der udstedes af Monaco (1/500 af de mønter, der udstedes af Frankrig), San Marino (1 944 000 EUR) og Vatikanet (670 000 EUR) indgår ligeledes i den samlede værdi af mønterne i omløb.

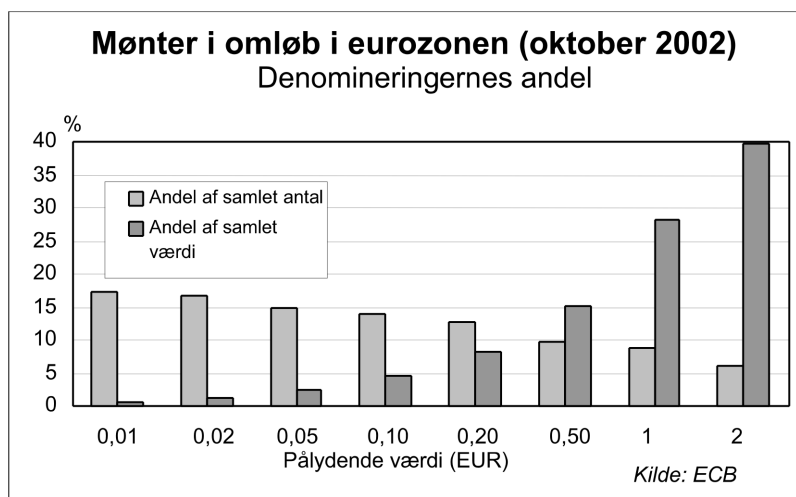
Figur 3

Antallet af mønter, der sendes i omløb per capita i euroområdet, svinger betydeligt mellem deltagerlandene, hvilket afspejler forskellige nationale betalingsmønstre. I gennemsnit blev der sendt 134 euromønter per capita i omløb i begyndelsen af året, hvilket svarer til en gennemsnitsværdi på 43 EUR per person. Den samlede værdi af de mønter, der er i omløb, svarer til 0,17 % af eurozonens BNP i oktober.

Mængden af euromønter i omløb er forholdsvis ligeligt fordelt mellem de forskellige denomineringer. Den mindst udbredte mønt er 2 EUR, som tegner sig for 40 % af den samlede omløbsværdi. De to bimetalliske mønter (1 og 2 EUR) står for 68 % af værdien af samtlige mønter i omløb. De mindste mønter (1 og 2 cent) tegner sig for henholdsvis 16,6 % og 17,4 % af det samlede antal mønter. Derimod udgør de kun 1,1 % og 0,6 % af den samlede værdi.

Figur 4

I Grækenland og Italien er der opstået debat om de mindste centmønters anvendelighed, især hvad angår 1- og 2-centmønterne. Antallet af mønter i omløb i de enkelte lande tyder dog ikke på, at de mindste mønter ikke bliver anvendt. For eksempel udgør 1-centmønten i eurolandene mellem 9,1 % og 21,3 % af de samlede mønter. Hvad angår 2 cent, er fordelingen mere jævn, da den varierer mellem 12,7 % og 18,8 %. I Finland er brugen af 1 og 2 cent mere begrænset, da kontantbetalinger i eurocent ifølge finsk lovgivning skal afrundes til nærmeste fem cent. Derfor har det finske møntværk kun fremstillet de to mindste mønter i begrænsede mængder, som ligger væsentlig under gennemsnitsmængden i andre lande.

Ifølge seneste Eurobarometer mener et flertal af befolkningen i eurozonen (53,5 %), at antallet af forskellige mønter er passende. Det bør heller ikke glemmes, at de små mønter var med til at sikre, at omregningen fra nationale valutaer skete korrekt og på centniveau.

3.3. Grænseoverskridende eurosedler og -mønter

Eurosedler og -mønter kan bruges i hele eurozonen, ikke kun i deres oprindelsesland. Derfor er eurosedler og -mønter »omrejssende«, og folk i eurozonen har typisk en blanding af eurosedler og -mønter fra forskellige deltagerlande i deres tegnebog eller pengepung.

Der er forskellige grunde til, at eurosedler og -mønter bevæger sig over grænserne. For det første tager europæere, som rejser til udlandet, penge med sig, hvad enten det sker til forretningsformål, ferierejse eller blot grænsehandel. Desuden kan sedler og mønter bevæge sig over grænserne i fordelingsprocessen mellem nationale centralbanker, forretningsbanker og detailhandlende. Udenlandske besøgende og turister fra landene uden for eurozonen bidrager også til euroens mobilitet. Når de før rejsen bestiller kontanter i euro fra deres lokale bank, har deres bank ofte købt disse kontanter fra et andet land end det, hvor pengene til sidst bliver brugt.

Blandingen af eurosedler og -mønter fra forskellige lande vil tiltage med tiden og muligvis nå en balance, hvor de forskellige mønter mere eller mindre svarer til hvert lands andel af de samlede mønter, hvert land i eurozonen har sat i omløb. Det står dog ikke klart, hvor hurtigt dette vil ske, selv om et mønster begynder at aftegne sig. Det lader til, at mønter med forskellig værdi blandes med forskellig fart, og at de større mønter bevæger sig mere over grænserne. Blandingen af mønter afhænger i en vis grad også af området. Der forekommer typisk en større andel af udenlandske mønter i

byerne end i landområderne. Desuden har folk, som bor i et område, der grænser op til et andet land i eurozonen, typisk flere udenlandske mønter på sig. En undersøgelse fra den østrigske centralbank viste i denne forbindelse, at 11,8 % af mønterne i Østrig den 10. september 2002 stammede fra Tyskland, mens tallet i områderne tæt på grænsen lå på 23,4 %.

3.4. Eurosamlemønter

For mange europæere og udenlandske turister er de nye euro-mønter blevet et samleobjekt på grund af de mange nationale sider. I mange medlemsstater er der imidlertid også en lang tradition for at udstede samlemønter med det formål at fejre særlige begivenheder eller vigtige nationale symboler. Ligesom de mønter, der er beregnet til at blive sendt i omløb, udstedes samlemønter officielt af medlemsstaterne, har en pålydende værdi og er lovligt betalingsmiddel, selv om de sjældent bruges som betalingsmiddel, da deres markedsværdi normalt er højere end deres pålydende værdi. De fleste fremstilles af ædelmetaller som guld eller sølv.

Denne tradition bliver opretholdt og videreudviklet, og samlemønter fra deltagerlandene bliver nu præget i euro. Mens almindelige euromønter er lovligt betalingsmiddel i alle eurolande, har medlemsstaterne besluttet, at eurosamlemønterne kun har status som lovligt betalingsmiddel i det land, hvor de er udstedt. For at undgå forvirring havde medlemsstaterne tillige indvilget i ikke at fremstille eurosamlemønter i overgangsperioden (1999-2001), da de euromønter, der skulle sendes i omløb, endnu ikke var blevet udsendt. Siden 2002 har de fleste lande i eurozonen udsendt samlemønter i EUR. Som aftalt mellem medlemsstaterne er disse mønters tekniske karakteristika forskellige fra de normale euromønter på en række områder, så man undgår forvirring blandt brugerne. Af parametrene farve, diameter og vægt skal mindst to adskille sig fra de almindelige euromønters karakteristika. Derudover er samlemønternes pålydende værdi aldrig den samme som de almindelige mønters, og de har desuden altid et andet design.

Inden udgangen af 2002 vil der findes samlet 80 eurosamlemønter, hvoraf 30 vil være af guld. De fleste mønter er udstedt af Frankrig, Østrig, Tyskland og Spanien. Mønternes pålydende værdi er fra 25 cent til 400 EUR, og den mest normale værdi er 5, 10 og 20 EUR. Denne pålydende værdi svarer normalt hverken til metalværdien eller salgsprisen. Markedsværdien af disse samleobjekter er naturligvis afhængig af antallet, som normalt oplyses ved køb, og som kan svinge fra meget små udgaver (f.eks. 99 stykker) til ubegrænsede prægninger.

Ud over disse officielle mønter præger mange offentlige og private møntværker medaljer, som ikke er lovligt betalingsmiddel. For at undgå forvirring med sådanne medaljer har Kommissionen udsendt en henstilling til medlemsstaterne om beskyttelse af euromønterne. Hvis medaljerne har samme størrelse som euromønterne, må de ikke udstedes i euro, og de bør heller ikke præges med eurotegnet eller have andre kendetegn, der ligner euromønternes.

3.5. Særudgaver af euromønter

Særudgaver er en anden møntkategori, som også udstedes officielt af medlemsstaterne. Sådanne mønter er lovligt betalingsmiddel i hele eurozonen og er beregnet til at blive sendt i omløb, selv om der ikke er udstedt særudgaver indtil videre. Deres tekniske karakteristika, mål og pålydende værdi svarer nøjagtigt til de normale euromønter. Den eneste forskel er, at den normale udformning af den nationale side erstattes med et særligt design, der skal markere en særlig begivenhed eller afbilde nationale vartegn. Normalt udstedes særudgaver i begrænset omfang, men i tilstrækkeligt antal til, at de kan bruges sammen med normale mønter. For at give europæerne mulighed for at lære de forskellige nationale sider at kende og for at undgå eventuel forveksling er medlemsstaterne blevet enige om, at der ikke vil blive udstedt særmønter i de tidlige år efter indførelsen af eurosedler og -mønter.

3.6. Nikkel i euromønter

Det er udbredt viden, at en lille del af befolkningen ikke kan tåle, at deres hud kommer i kontakt med nikkel. Længerevarende kontakt kan endda medføre visse former for allergi. Selv om ganske få euromønter stadig indeholder nikkel, er 85 % af alle mønter nu nikkelfri. Før overgangen til euro indeholdt 75 % af de forskellige nationale mønter nikkel. Der var for eksempel nikkel i 4 ud af 8 mønter i Tyskland, 4 ud af 5 i Belgien, 9 ud af 10 i Frankrig og 7 ud af 9 i Spanien, og flere af disse mønter indeholdt udelukkende nikkel. Antallet af nikkelfrie mønter er således faldet drastisk. 1- og 2-euromønterne indeholder overvejende af sikkerhedsårsager en begrænset mængde nikkel, mest i møntens indre del og ikke på overfladen. Brugen af nikkel gør det sværere at forfalske euromønterne og sikrer, at de kan identificeres i automater.

Mens der i begyndelsen af året opstod en vis forvirring vedrørende euromønternes nikkelinhold og dets mulige konsekvenser for følsomme brugere, er det nu fastslået, at euromønterne er særdeles sikre, endda i højere grad end de fleste nationale mønter. For nylig fremlagde nobelpristageren i fysik

professor Pierre-Gilles de Gennes, at nikkelinholdet var faldet ⁽¹⁾. Denne undersøgelse, der blev udført under omstændigheder, der afspejler normal brug af mønter, viser, at 1- og 2-euromønterne kun afgiver halvt så meget nikkel som visse nationale mønter.

3.7. Forfalskning af euro

I løbet af 2002 begyndte mange banker og vekselkontorer at oplære deres medarbejdere i sikkerhedsforanstaltningerne vedrørende de nye sedler og mønter med henblik på at gøre det lettere at konstatere falskmøntneri og bekæmpe svig. Kommissionen og medlemsstaterne har etableret et netværk af institutioner med det formål at bekæmpe falskmøntneri. I samarbejde med ECB og Europol sikrer dette netværk, at alle relevante oplysninger om falske pengesedler og mønter bliver klassificeret.

På grund af de moderne sikkerhedsforanstaltninger i forbindelse med eurosedler og -mønter har forfalskningen af euro i 2002 ligget på et væsentligt lavere niveau end de gamle valutaer i de foregående år. Der er indtil nu kun konstateret et ganske lille antal falske eurosedler og -mønter, som med ganske få undtagelser stammer fra »amatører«. Hvad pengesedlerne angår, viser ECB's tal fra årets første halvdel, at der er konstateret mindre end 22 000 falske eurosedler, hvoraf 65 % var 50-eurosedler. Dette tal svarer til omkring 7 % af det samlede antal forfalskede nationale pengesedler, som blev rapporteret af de nationale centralbanker i eurozonen i samme periode i 2001. Dette samme tal betyder desuden, at der for hver dag er indberettet mindre end én forfalsket pengeseddel for hver 59 mio. pengesedler. Antallet af falske mønter er ligeledes meget lavt. I første halvår af 2002 blev der kun opdaget 68 falske mønter, hvilket er et ubetydeligt antal sammenholdt med, at der er mere end 38 mia. mønter i omløb.

4. BORGERNE OG EUROEN ⁽²⁾

4.1. Offentlighedens opfattelse af euroen

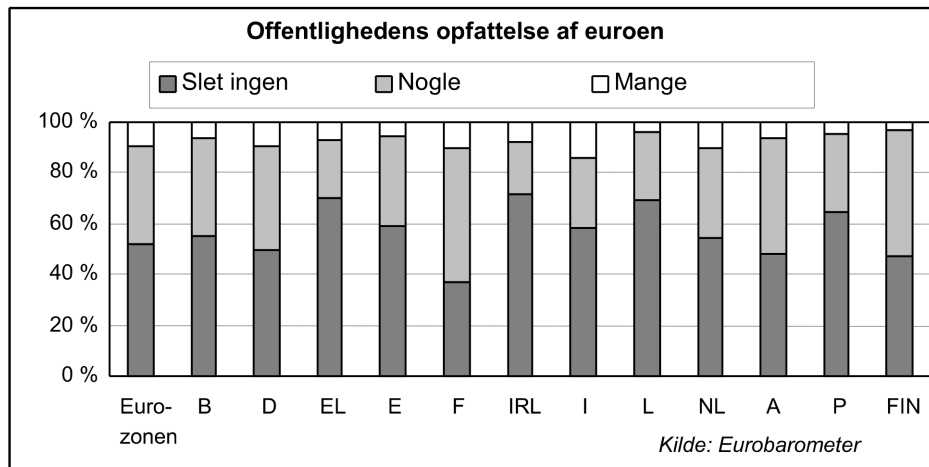
Ifølge oplysninger fra undersøgelsen fra Eurobarometer, som foretoges i november 2002 på grundlag af interviews med 1 200 personer, har et flertal (51,5 %) i eurozonen slet ingen problemer med at bruge euroen. Dette positive resultat svinger fra 71,7 % i Irland til 36,5 % i Frankrig. Kun 9,5 % af de adspurgte mener, at de har mange problemer (se detaljerne for de enkelte lande i figuren nedenfor). Andelen af personer, som slet ikke har problemer, er højere blandt mænd (57 %) end blandt kvinder (46,4 %). Omvendt er antallet af adspurgte med mange problemer højere blandt kvinder (11,8 %) end blandt mænd (7,0 %).

⁽¹⁾ Se Fournier, P.-G., Govers, T.R., Fournier, J. og Abani, M.: Contamination by nickel and other metals resulting from the manipulation of coins — Comparison between French Francs and euro, offentliggjort i: Comptes Rendu de l'Académie des Sciences: C.R. Physique, Vol. 3 (2002), nr. 6, s. 749-758.

⁽²⁾ Oplysningerne i afsnit 4.1.-4.5 stammer fra seneste Eurobarometer (Flash EB 139, saml. AB, november 2002).

Spørgsmål: Mener De, at euroen stadigvæk giver mange problemer, nogle problemer eller slet ingen problemer?

Figur 5

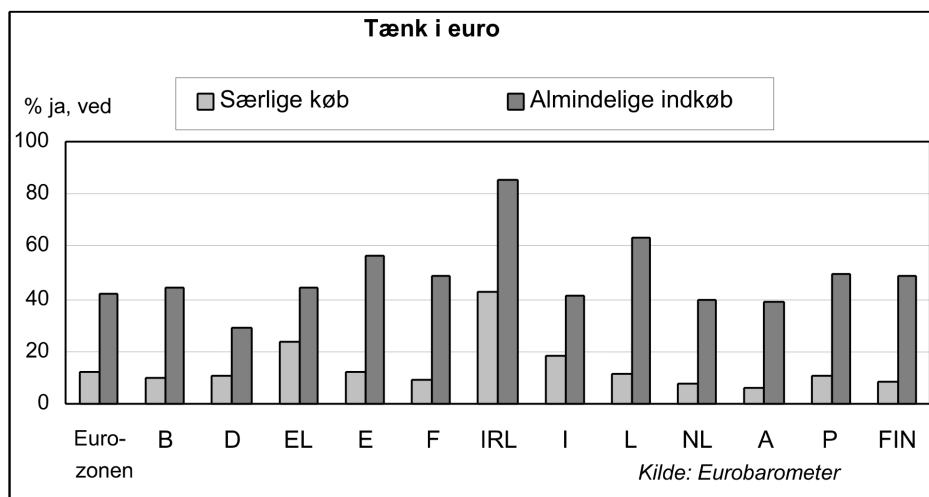

4.2. Tænk i euro

I november 2002 siger 42,2 % af de adspurgte, at de for det meste tænker i euro, når de køber dagligvarer. Omvendt tænker 32,4 % stadig mest i den nationale valuta, når de foretager daglige indkøb. Irlændere lader til at have vænnet sig mest til euroen, da 85,5 % af dem foretager de fleste af deres beslutninger på grundlag af euroudregninger. Disse tal er væsentlig lavere, når der er tale om større køb. Ved køb for store beløb, f.eks. hus eller bil, regner kun 12,5 % mest i euro. Også her er tallet for Irland (43,1 %) det, der ligger mest over gennemsnittet.

Spørgsmål: Når De køber ind, regner De så mest i den nationale valuta, i euro eller lige meget i begge valutaer? (procentdel, der regner mest i euro)

Figur 6

4.3. Holdning til dobbelt prisskiltning

Dobbelt prisskiltning i euro og national valuta har gjort overgangen til euro væsentlig lettere ved at gøre det muligt for forbrugerne at sammenligne og bedømme priser. Fra november ønsker et lille flertal blandt de adspurgte (50,6 %) ikke længere dobbelt prisskiltning i detailhandelen. 47,2 % mener derimod, at der fortsat bør være dobbelt prisskiltning. Kvinder går i højere grad ind for dobbelt prisskiltning (50,9 %) end mænd (43,1 %). Fortsat dobbelt prisskiltning har både fordele og ulemper. På den ene side hjælper det visse grupper med at vænne sig til den nye valuta, men samtidig forsinker det også folks mentale omstilling til euroen. I visse lande kan det endda medføre forvirring om priserne, især hvis omregningskursen kan medføre forkerte fortolkninger blandt forbrugerne. I over-

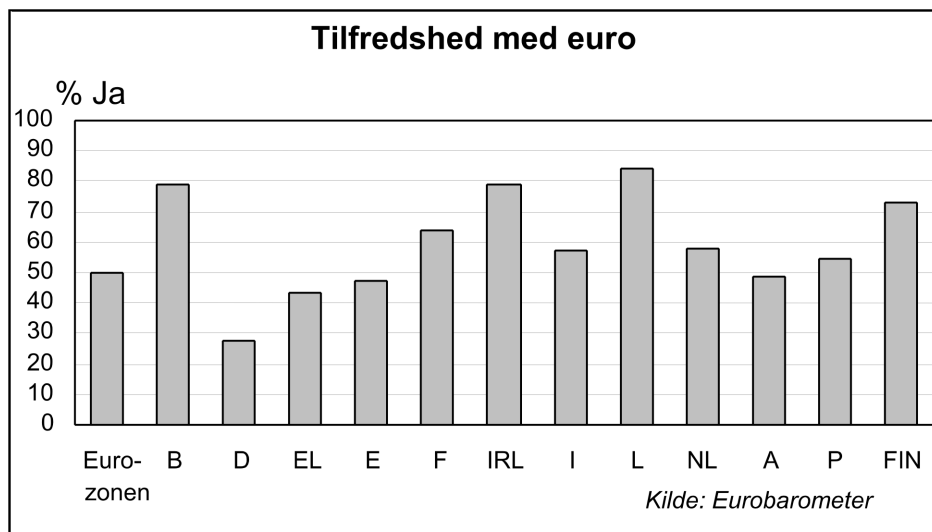
ensstemmelse med Eurocommerce anbefaler Kommissionen derfor, at dobbelt prisskiltning gradvis afvikles og helt stopper senest den 30. juni 2003. Denne henstilling gælder også for dobbelt beløbsangivelse på fakturaer og kontoudtog fra banker.

4.4. Tilfredshed med euroen

49,7 % af borgerne i eurozonen siger, at de er »meget« eller »nogenlunde« tilfredse med at have fået euroen som valuta. 11,1 % er hverken tilfredse eller utilfredse, mens 38,7 % siger, at de er forholdsvis eller meget utilfredse. I landene i eurozonen er der størst tilfredshed i Luxembourg (84,2 %) og mindst i Tyskland (27,8 %). Se flere detaljer på nedenstående figur.

Spørgsmål: Er De selv meget eller nogenlunde tilfreds med, at euroen er blevet vores valuta?

Figur 7

Hvad angår brugen af sedler og mønter, viser der sig en mere positiv indstilling til euroen. Ifølge seneste Eurobarometer (november 2002) finder et stort flertal blandt europæerne det temmelig eller meget nemt at anvende eurosedler og -mønter. Mere end to tredjedele (68,8 %) har let ved at bruge euromønter. Hvad angår pengesedler, er tallet endnu højere (92,8 %). Dette billede underbygges af europæernes positive indstilling til de forskellige denomineringer af mønter. Flertallet af europæere (53,5 %) mener, at det forskellige antal mønter er passende. Dette tal ligger væsentlig højere for sedlernes vedkommende. Her mener 83,7 % af de adspurgte, at der er et passende antal denomineringer i omløb.

Indførelsen af euromønter har også medført, at der er kommet et stort antal mønter i omløb på grund af de forskellige natio-

nale sider. Samlet blev der sendt 120 forskellige euromønter i omløb. Denne forskellighed har gjort mønterne til et interessant samleobjekt. 92,6 % af de adspurgte siger, at de ikke har problemer med de forskellige nationale sider. Et stort flertal af brugerne lader derfor til at mene, at de forskellige nationale sider giver en velkommen mangfoldighed.

4.5. Indførelsen af eurokønter fremmer den grænseoverskridende handel og prisgennemsigtigheden

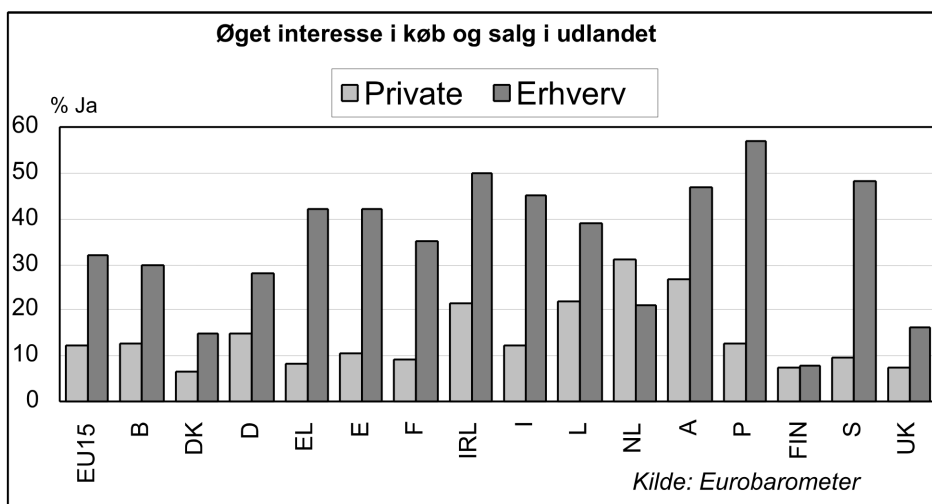
Indførelsen af eurosedler og -mønter styrker integrationen af markederne i EU. Med den fælles valuta har man ikke kun fjernet valutakursrisici og transaktionsudgifter, men også en psykologisk barriere ved handel på tværs af grænserne, da prisgennemsigtighed gør sammenligning lettere. Siden indførelsen af eurosedler og -mønter er 12 % af de europæiske forbrugere

blevet mere interesserede i at købe ind i andre EU-lande. Andelen af forbrugere, som er blevet opmuntret til at købe ind i udlandet, ligger fra 31 % i Nederlandene til 6 % i Danmark. Tallene lader til at ligge højest i de mindre lande, dvs. Østrig (27 %), Luxembourg (22 %) og Irland (22 %), hvor

mange er meget positivt indstillede over for indkøb over grænserne. Omvendt har finnernes indstilling (7 %) kun forandret sig lidt. Den ringe interesse blandt briterne (7 %) og danskerne (6 %) kommer ikke som nogen overraskelse, da euroen ikke er indført i disse lande.

Spørgsmål: Nu, hvor euroen er blevet indført, er De så blevet interesseret i at købe ind i udlandet, eller opmuntrer De til at sælge Deres produkter i udlandet? (JA i %)

Figur 8

Erhvervslivets indstilling er forandret endnu mere. I gennemsnit mener 32 % af virksomhederne i EU-15, at de er blevet mere interesseret i at sælge deres produkter i udlandet efter indførelsen af eurosedler og -mønter. Portugisiske iværksættere indtager førstepladsen på dette område, idet 57 % af dem nu er mere interesserede i at fremme grænseoverskridende handel med deres produkter. Derefter følger irske (50 %), svenske (48 %) og østrigske virksomheder (47 %). I bunden finder vi virksomhederne i Det Forenede Kongerige (16 %), Danmark (15 %) og Finland (8 %).

5. OVERGANGEN TIL EUROEN OG INFLATIONEN

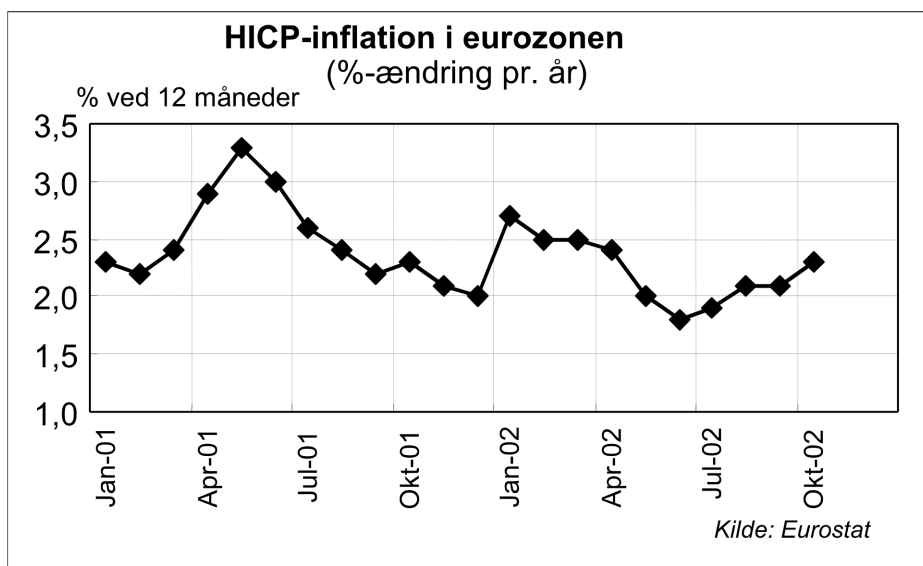
I de fleste lande har der været bekymring i offentligheden for de mulige konsekvenser for priserne ved overgangen til euro-konter. I denne del ser vi på bevismaterialet på dette område, og på grundlag af de officielle data kan det konkluderes, at der rent faktisk har været prisstigninger inden for visse sektorer. Generelt har overgangen til eurokonter dog haft en

temmelig begrænset indvirkning på det generelle forbrugerpristal.

Samtidig må det ikke glemmes, at indførelsen af euroen på mellemlang og lang sigt vil have en positiv indflydelse på priserne. På grund af euroen bliver det langt lettere at sammenligne priserne på tværs af eurozonen. Denne forøgede prisgennemsigtighed fører til et mere velfungerende indre marked og et mere konkurrencebetonet miljø, hvilket i sig selv fremmer den økonomiske effektivitet og presser forbrugerpriserne nedad.

5.1. Forbrugerprisudviklingen i eurozonen

Efter at have nået et maksimum på 3,3 % årligt i maj 2001 viser det harmoniserede forbrugerprisindeks (HICP), at priserne var for nedadgående i resten af 2001 (figur 9). I januar 2002, hvor eurokonter blev indført i eurozonen, steg den generelle HICP-inflation mærkbart fra 2,0 % i december 2001 til 2,7 % i januar 2002. Derefter aftog inflationen igen, og i juni lå den på 1,8 %, hvilket var det laveste tal i over to et halvt år.

Figur 9

5.2. Mulige konsekvenser for inflationen ved overgangen til euro

Eurostat har offentliggjort prognoser for konsekvenserne for inflationen ved overgangen til euro i løbet af i år⁽¹⁾. I de første to undersøgelser sås det, at størstedelen af inflationsstigningen kunne forklares ved normale inflationsmønstre i de fleste grupper og en række særlige faktorer, der ikke havde forbindelse til euroen, f.eks. dårligt vejr, der påvirkede priserne på frugt og grønt, stigende energipriser og væsentlige afgiftsstigninger på tobak. Derudover kan 0-0,16 procentpoint (pp) have forbindelse med overgangen til eurosedler og -mønter.

I den seneste analyse fra Eurostat er der sket en mindre ændring af de mulige inflationsvirkninger som følge af overførslen, fra 0-0,20 pp. Mens der af og til anvendes forskellige metoder og stikprøver, støttes Eurostats resultater af en række

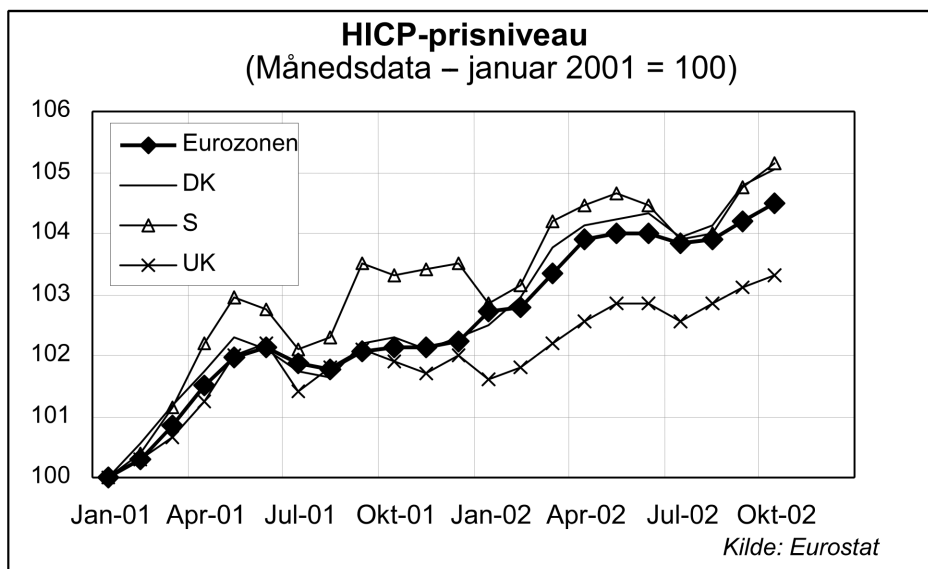
studier fra medlemsstaterne, som er udført af de nationale statistikinstitutter og/eller centralbanker.

Imidlertid udviser de fleste studier også, at der er sket væsentlige prisstigninger inden for servicesektoren, især turistfagene (hoteller og lign.) og i mindre tjenester til husholdningerne (reparation, frisører m.v.), samt i visse lavprisvarer, der købes hyppigt (aviser og magasiner). For eksempel udgør prisstigningen på caféer og restauranter 4,3 % (på årsbasis), hvilket er næsten dobbelt så meget som den generelle inflation (ifølge HICP).

Et yderligere tegn på, at der ikke har været særlige inflationskonsekvenser, ses ved en sammenligning af prisindekset i eurozonen og medlemsstaterne uden for eurozonen⁽²⁾. Udviklingen er stort set den samme (figur 10), hvilket bekræfter, at overgangen til eurokontanter har haft en begrænset virkning.

⁽¹⁾ Se bilag til Eurostats pressemeddelelser nr. 23/2002 (28.2.2002), nr. 58/2002 (16.5.2002) og nr. 84/2002 (17.7.2002).

⁽²⁾ Denne sammenligning giver et groft billede, da der er statistiske ulemper. For eksempel kan en række elementer uden forbindelse til overgangen til euro have den samme virkning på tværs af landene.

Figur 10

5.3. Forskellen på opfattelsen af inflationen og den reelle inflation

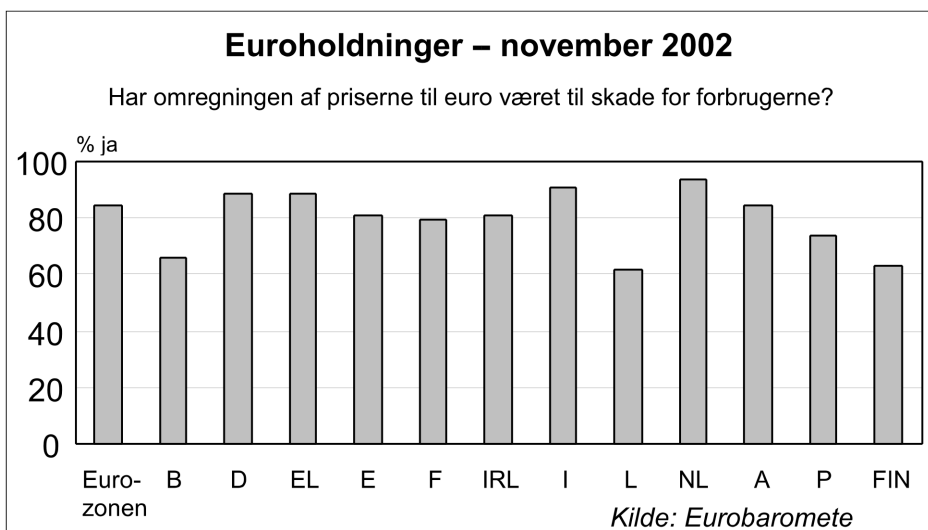
Mange forbrugere forbinder overgangen med prisstigninger. Medierne har i vidt omfang rapporteret om enkeltstående tilfælde af »udnyttelse af euroen«, hvilket har givet et indtryk af inflationspres på grund af overgangen til eurokontanter.

Den tyske regering holdt et møde med detailhandels- og forbrugerorganisationer for at tage stilling til fænomenet — som i Tyskland ofte kaldes »teuro-debatten«, et ordspil på euro og det tyske ord »teuer« (dyr). I Grækenland og Italien afholdt forbrugerorganisationer nationale »eurostrejker«, mens

der opstod skarp kritik af de officielle prisindeks i Frankrig og Nederlandene.

Offentlighedens holdning i eurozonen blev senest afspejlet i Eurobarometers undersøgelse i november 2002 ⁽¹⁾. 84,4 % af de adspurgte i eurozonen mente, at priserne var blevet omregnet til skade for forbrugerne, mens 10,9 % mente, at der var ligevægt mellem prisstigninger og prisfald. Kun 2,7 % mente, at priserne blev rundet nedad til fordel for forbrugerne.

⁽¹⁾ Eurobarometer Flash EB 139, november 2002.

Figur 11

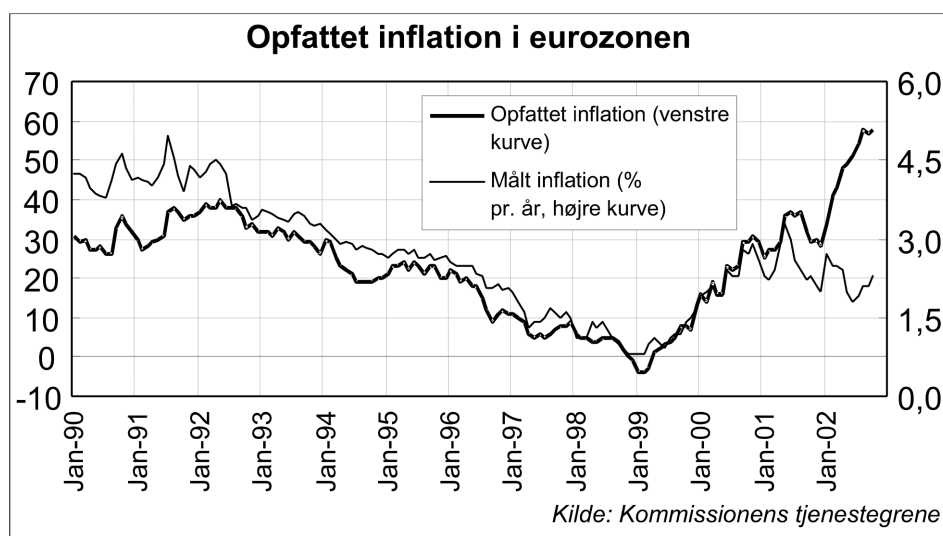
De adspurgte mente, at priserne konsekvent blev rundet op i små fødevarerbutikker (80 %), i servicefagene (80 %), caféer og restauranter (85 %), offentlige transportmidler (55 %), for fritidsaktiviteter (biografer, svømmehaller m.v.), automater (62 %) og bankgebyrer (53 %).

EU-forbrugerundersøgelsernes spørgsmål om den tidligere prisudvikling inden for eurozonen viser tydeligt den forskel på opfattelsen af inflationen og den faktiske inflation, der er

opstået efter overgangen til eurokontanter ⁽¹⁾. Som man kan se i figur 12, har denne indikator tidligere ramt den faktiske inflation ganske godt, men siden begyndelsen af 2002 er tallet steget til hidtil uset højder, selv om inflationen rent faktisk har været faldende.

⁽¹⁾ Kommissionens tjenestegrene: »Quarterly Report on the Euro Area«, juli og september 2002. ECB »Monthly Bulletin«, juli og oktober 2002.

Figur 12

Der er forskellige forklaringer på forskellen mellem opfattelsen af inflationen og den reelle inflation. Den første er, at forbrugernes indtryk normalt dannes på grundlag af prisstignings-takten på de mest købte varer og tjenesteydelser ⁽¹⁾. Det lader til at være netop de varer og tjenesteydelser, der er steget mest efter overgangen (f.eks. caféer og restauranter, reparationer, frisører, aviser og magasiner m.v.) Prisen på andre varer og tjenesteydelser, som ikke indkøbes med samme hyppighed, er imidlertid steget mindre eller er endda faldet, som det er tilfældet med computere samt foto- og audioudstyr. I en så omfattende kurv som HICP kan selv usædvanlig store prisstigninger på visse produktkategorier udlignes af lavere prisstigninger eller prisfald inden for andre kategorier, som vejer tungere, men som forbrugerne køber mindre hyppigt.

En yderligere grund til, at der er en opfattelse af, at inflationspresset er øget på grund af overgangen, kan skyldes såkaldte »menu costs«. Faste omkostninger ved at ændre priser kan have ført til, at en usædvanlig høj andel af virksomhederne har ændret deres priser ved årsskiftet. Hvis der sker flere relative

prisstigninger end sædvanligt, har forbrugerne en mindre klar opfattelse af de inflationsmæssige konsekvenser ved overgangen. Denne forklaring kan underbygges af visse faktorer. I Tyskland har indsamlere af prissammenligninger for eksempel konstateret betydelig flere prisændringer end normalt for en normal indkøbskurv af varer og tjenesteydelser, der forbruges af husholdningerne i den første måned efter overgangen ⁽²⁾. Hvis sådanne prisændringer medførte oprunding og omfattede indkøb, som indgår i forbrugernes billede af priserne, er forskellen på opfattelsen af inflationen og den faktiske inflation ikke overraskende.

6. SEKTOROVERSIGT

6.1. Bankvæsenet

Inden for bankvæsenet er der konstateret visse mindre ændringer i adfærden hos bankkunder og forbrugere, især hvad angår brug af kontanter og betalingsmetoder.

⁽¹⁾ Se f.eks. J. Walschots (2002) »Why does inflation feel so high?«, CBS Webmagazine, 10.6.2002. <http://www.cbs.nl>

⁽²⁾ Deutsche Bundesbank, månedsberetning, marts 2002.

6.1.1. Valg af betalingsmiddel

Indførelsen af euroen har tilsyneladende ført til en mindre ændring af den gennemsnitlige kundes adfærd, hvad angår valg af betalingsmiddel. Alle tilgængelige oplysninger tyder på, at der i 2002 har været stigende brug af andre betalingsmidler end kontanter. Tallene fra Italien udviser for eksempel en stigning i antal betalinger med debetkort på 30 % og 15 % med kreditkort. Samtidig viser tallene fra Finland, at der er sket en stigning på 15-20 % for betalinger med kredit- og debetkort. Tallene fra Belgien viser ligeledes en klar stigning i betalinger uden brug af kontanter på op til 17 %, hvad debetkort angår ⁽¹⁾. Kreditkortbetalingerne steg med 2 % i samme periode, mens brugen af elektroniske penge steg med hele 120 % ⁽²⁾. Derudover viser de østrigske tal, at betalinger uden brug af kontanter er steget med 15 %.

De tal, der er nævnt her, henviser til den seneste udvikling i 2002. Det er imidlertid ikke muligt at fastslå, i hvilken grad denne udvikling skyldes euroen. Man må ikke glemme, at mange andre faktorer påvirker valget af betalingsmiddel, som f.eks. kampagner for brug af andre betalingsmidler end kontanter eller indførelse af moderne automater, hvor der kan anvendes kreditkort, debetkort eller elektroniske penge. Desuden bortfaldt garantimekanismen for eurocheck-systemet ved udgangen af 2001, og da der i mange medlemsstater slet ikke udstedes checks til kunderne længere, bruges checks nu kun i meget begrænset omfang i de fleste lande. Dette kan også have ført til øget brug af alternative betalingsmidler. Desuden har der allerede før indførelsen af euroen været en tydelig tendens til øget brug af andre betalingsmidler end kontanter.

6.1.2. Kontanthævninger i pengeautomater

Tallene for det gennemsnitlige beløb, der hæves i pengeautomaterne, er steget i en lang række lande. I Tyskland er det gennemsnitlige beløb, der hæves med kredit- og debetkort inden for Maestro-systemer, for eksempel steget med gennemsnitligt 12,4 %. Tallene fra de italienske banker viser tilsvarende, at der i gennemsnit hæves 10-20 % mere. En større belgisk bank melder om en stigning på 9 %. Tallene fra Frankrig, Østrig og Nederlandene udviser ligeledes en lille stigning. En mulig forklaring på denne forandring, som måske ikke er den samme i hele eurozonen, er afrunding, som især er forbundet med, at de nye denomineringer af eurosedler, der hæves i pengeautomaterne, er meget forskellige fra de tidligere nationale denomineringer. Hvis det typiske beløb, der blev hævet i Østrig, for eksempel tidligere var 1 000 ATS (72,67 EUR), ville det typiske hævebeløb nu ligge på enten

50 EUR (688,02 ATS) eller 100 EUR (1 376,03 ATS). I dette eksempel kan alene afrundingen til et helt eurobeløb medføre enten et fald på 31,2 % eller en stigning på 37,6 %.

Hvad angår grænseoverskridende kontanthævninger i pengeautomater, er billedet uklart. Der meldes om mindre stigninger i Tyskland og Belgien. Omvendt viser tallene fra Mastercard Europe ⁽³⁾, at der er sket færre grænseoverskridende hævnings i pengeautomaterne. Bankerne i den offentlige sektor i Østrig har indberettet, at hævnings, der foretages af udlændinge i Østrig, er faldet med 30 %. Østrigernes adfærd i udlandet er uforandret. Dette utydelige billede er ikke overraskende, da valutaunionen gør det muligt for europæerne at rejse til udlandet med deres kontanter, og et eventuelt incitament til at hæve kontanter hjemme eller i udlandet afhænger af de gebyrer, der opkræves. Der er derfor faktorer, der kan medføre både stigende og faldende grænseoverskridende hævnings i pengeautomater. Begge faktorer kan udligne hinanden. Desuden trådte EU's forordning om grænseoverskridende pengeoverførsler i kraft den 1. juli 2002, hvilket medfører samme gebyrer for grænseoverskridende og nationale overførsler, som i gennemsnit kostede 4 EUR i eurozonen indtil den 1. juli. Kunder, der ikke betaler gebyr for indenlandske overførsler, har dermed en yderligere grund til at hæve kontanter i udlandet. For kunder, der betaler gebyr, f.eks. for indenlandske hævnings i andre bankers pengeautomater, gælder samme gebyr ved grænseoverskridende hævnings. De foretrækker muligvis stadigvæk ikke at øge deres hævnings i udlandet. Det er endnu ikke muligt at vurdere, om denne foranstaltning har ført til flere grænseoverskridende hævnings.

6.1.3. Dobbelt beløbsangivelse

For at lette overgangen til euroen har banksektoren opgivet dobbelt beløbsangivelse, især på kontoudtog. For kundernes skyld har mange banker anvendt dobbelt skiltning i løbet af 2002, og nogle overvejer endda at fortsætte denne praksis i 2003. I visse tilfælde har bankerne endnu ikke besluttet, hvornår den dobbelte skiltning skal ophøre.

6.2. Detailhandelen

Da de europæiske forbrugere var interesserede i at anvende deres nye eurokontanter og desuden ville bruge deres nationale valuta, ventedes en stigning i antallet af kontantbetalinger i begyndelsen af året, hvilket viste sig at holde stik. Derefter forandrede situationen, og detailhandelen melder nu om en stigende andel af betalinger uden brug af kontanter.

⁽¹⁾ Henviser til transaktioner med Bancontact/MisterCash.

⁽²⁾ Henviser til Proton.

⁽³⁾ Omfatter både Mastercard og Maestros debetkort.

Den dobbelte prisskiltning har gjort overgangen væsentlig lettere for forbrugerne, både under og efter den dobbelte omløbsperiode. Oprindeligt var det planlagt at skilte med dobbelte priser indtil udgangen af andet kvartal i 2002, men det viste sig, at mange forbrugere satte pris på denne service. Mange detailhandlere har derfor besluttet at fortsætte med dobbelt prisskiltning i 2002, hvilket af nogle betragtes som et konkurrenceinstrument i detailsektoren. Nogle detailhandlere oplyser, at de endnu ikke har besluttet, hvornår de ophører med den dobbelte prisskiltning, og agter at fortsætte denne praksis i 2003, i det mindste for totalsummen på regningerne (se også afsnit 4.3).

6.3. Pengetransportsektoren

Denne sektor spillede en vigtig rolle i den gnidningsløse indførsel af eurosedler og -mønter. Kontantcentrene, som står for optælling og sortering af kontanter, arbejdede under stærkt pres i adskillige måneder, især på grund af den hurtige tilbagestrømning af gamle valutaer. Nu, hvor alle lande i eurozonen har samme valuta, er problemerne med grænseoverskridende pengetransporter blevet tydeligere end før. Da de relevante regler for pengetransport er meget forskellige i de enkelte lande, idet de ikke er blevet harmoniseret, er det stort set umuligt at harmonisere sådanne transporter.

6.4. Automatbranchen

Automatfabrikanterne prøvede at omstille deres automater hurtigst muligt for at undgå at miste omsætning. Imidlertid meldte visse operatører om midlertidige omsætningstab, undertiden op til 20 %, ved årets begyndelse ⁽¹⁾.

Kontantbaserede automater, som udgør et klart flertal blandt samtlige automater (85-95 % i visse lande), er den største udfordring i forhold til automater, der tager imod kort eller poletter, da disse kun skulle omprogrammeres og have nye priser. Mange automatoperatører benyttede lejligheden til at erstatte valideringsmekanismen i deres maskiner. I Tyskland og Frankrig blev for eksempel 90 % og 70 % af valideringsmekanismerne udskiftet. Kun de tilbageværende gamle valideringsmekanismer skulle omstilles. I Irland ligger tallet for erstatninger på 50 %, og i Italien er tallet 25 %. Erstatningen af gamle valideringsmekanismer kan betragtes som en investering i fremtiden, da maskinerne dermed bedre kan genkende sedler og mønter (og især de nye sikkerhedsforanstaltninger), hvilket forebygger svig. Omvendt udgør investeringen i nye valideringsmekanismer en væsentlig udgift i størrelsesordenen 375-600 EUR pr. maskine. Udgifterne til implementering af et kontantløst system er lavere og ligger i gennemsnit på 400 EUR.

⁽¹⁾ Samtlige tal i dette afsnit er baseret på en undersøgelse af 5 lande i eurozonen (Frankrig, Tyskland, Italien, Irland og Nederlandene), som dækker 80 % af markedet for automater.

I de medlemsstater (Belgien, Luxembourg og Nederlandene), hvor der ofte anvendes elektroniske penge, er mange automater, der tidligere tog imod mønter, blevet omstillet til elektroniske penge. Den hurtige omstilling af parkometre betød problemer for nogle borgere og turister, som typisk ikke er i besiddelse af det nødvendige lokale kort.

Automatbranchen understreger, at der ikke mangler specielle møntstørrelser, og at euromønternes kvalitet er særdeles tilfredsstillende. Dette bekræfter, at euromønterne opfylder de strenge krav, der stilles af valideringsmekanismen i moderne automater, herunder mønter fra forskellige lande i eurozonen. Typisk accepterer automater alle denomineringer bortset fra 1 og 2 cent. Priserne er typisk multipla af 5 cent. Hvad angår prisændringer på grund af indførelsen af euro, er billedet uklart. Priserne er blevet rundet både opad og nedad for at bibeholde runde beløb.

7. EUROKONTANTERNES ROLLE UDEN FOR EUROZONEN

I dette afsnit ser vi på, i hvilket omfang eurosedler og -mønter er begyndt at cirkulere og blive anvendt uden for eurozonen. Euroen bruges tilsyneladende i stigende omfang i europæiske lande uden for eurozonen. På andre kontinenter bruges den overvejende i turistområder.

De europæiske turister spiller også en vigtig rolle på dette område. Ifølge den seneste undersøgelse fra Eurobarometer tog 53 % af alle turister fra eurozonen euro med sig på udrejsen, mens 16 % medbragte amerikanske dollar.

7.1. De tre medlemsstater uden for eurozonen

Indførelsen af eurosedler og -mønter er blevet fulgt nøje af de tre EU-medlemsstater uden for eurozonen (de såkaldte »pre-ins«). Ifølge en undersøgelse fra september 2002 føler borgerne i alle tre pre-ins sig godt eller meget godt informeret om euroen (68 % i Danmark, 56 % i Sverige og 53 % i Det Forenede Kongerige). Et flertal blandt befolkningerne har allerede været i kontakt med eurosedler eller -mønter (55 % i Danmark, 56 % i Sverige og 55 % i Det Forenede Kongerige), mens mange har bemærket produkter i deres eget land, der var prissat i euro (47 % af de adspurgte havde bemærket dette fænomen i Danmark, 37 % i Sverige og 38 % i Det Forenede Kongerige). Et stort flertal i alle tre lande er bevidst om, at euroen gør det lettere at sammenligne priser på tværs af landegrænserne.

I Danmark er der en klar tendens til at tage imod eurokontanter⁽¹⁾. I september 2002 var 83 % af danske forretninger parat til at modtage eurokontanter fra turister, mens 72 % ligeledes tog imod euro fra danskere. 15 % af dem, der tog imod euro, skilte med det, og hele 35 % skilte med det samlede beløb i euro ved siden af beløbet i danske kroner. Dobbelt prisskiltning på i hvert fald en del af sortimentet bruges af 13 % af alle forretninger, der tager imod euro, mens 12 % endda giver byttepenge i euro.

I Sverige tager et stort antal butikker, hoteller og restauranter både i og uden for de større byer og turistområderne imod eurokontanter, selv om der tidligere ikke blev taget imod de nationale europæiske valutaer. De fleste tager dog kun imod eurosedler og giver tilbage i svenske kroner. Euroen bruges mere langs grænsen til Finland. Haparanda, som ligger langt mod nord og tæt på den finske by Tornio, men meget langt fra andre svenske byer, indtager en særstilling, da den praktisk talt er gået over til euro. Euroen bruges som almindeligt betalingsmiddel, og alle priser oplyses i euro. Selv kommunalbudgettet for 2002 blev fremlagt i euro og svenske kroner. Den svenske handelssammenslutning gør meget for at fremme brugen af euro i butikkerne ved at omdele et klistermærke, der angiver, at der tages imod euro. Den 14. september 2003 holdes der folkeafstemning om indførelse af euroen i Sverige.

I Det Forenede Kongerige tages der også somme tider imod euro, især i London og turistområderne. Der gives normalt tilbage i pund sterling. Undertiden skiltes der også med priser i euro. 74 % af briterne har indset, at en fælles valuta gør det lettere at sammenligne priser på tværs af landegrænserne. I Det Forenede Kongerige mener 83 % af befolkningen, at indførelsen af euroen i de 12 deltagerlande var en historisk begivenhed.

7.2. Tiltrædelseslandene

Indførelsen af euroen har også sat sine spor i tiltrædelseslandene. På grund af deres beliggenhed opad eurozonen har euroen fået megen omtale i medierne. Offentligheden er typisk meget positivt indstillet, især fordi disse lande planlægger at tilslutte sig eurozonen efter at have tiltrådt EU.

Det er enkelt at skaffe og veksle euro til den nationale valuta i bankerne i alle tiltrædelseslandene, og i de fleste af dem er det muligt at betale med euro i butikker, hoteller og restauranter.

⁽¹⁾ Tallene i dette afsnit henviser til en undersøgelse fra Dansk Handel & Service.

Dette giver ikke nødvendigvis ekstra omkostninger. I turistområderne kan man også se dobbelt prisskiltning. I Bulgarien og Tyrkiet er brugen af euro mere udbredt, og af og til kan euroen nærmest betragtes som en parallelvaluta på linje med den amerikanske dollar.

7.3. Euroen på verdensplan⁽²⁾

7.3.1. Andre dele af Europa

Fællesskabet har tidligere indgået valutaaftaler med Monaco, San Marino og Vatikanstaten, hvorefter euroen er blevet national valuta i disse tre lande og har status som lovligt betalingsmiddel. I henhold til disse aftaler har disse lande ret til at udstede et vist antal euromønter, som er lovligt betalingsmiddel i hele eurozonen. De har imidlertid ikke ret til at udstede eurosedler eller andre pengesedler. I Andorra har euroen erstattet den franske franc og den spanske peseta, som tidligere cirkulerede side om side, da dette land ikke har egen national valuta.

Euroen bruges også reelt som betalingsmiddel i Kosovo og Montenegro, som begge indgår i Den Jugoslaviske Republik. I Kosovo, som administreres af FN, blev brug og besiddelse af fremmed valuta lovliggjort i september 1999. Denne region havde en økonomi, som stort set var baseret på kontanter, og hvor den tyske mark for det meste blev anvendt frem til 2002. I begyndelsen af 2002 indførte Kosovos bank- og betalingsmyndighed (BPK) 413,3 mio. EUR i pengesedler og 5,5 mio. EUR i mønter for at lette overgangen, mens de private banker indførte yderligere 142 mio. EUR til Kosovo. BPK gjorde særlige anstrengelser for at lette overgangen i de serbiske enklaver i Kosovo, hvor den jugoslaviske dinar stadig bruges som betalingsmiddel. En positiv bivirkning ved overgangen til euro var, at banksystemet blev styrket, idet mange borgere satte deres penge ind på bankkonti under overgangen. I Montenegro har euroen også erstattet den tyske mark, som var blevet antaget som betalingsmiddel i 1999. Der har euroen i modsætning til i Kosovo status som lovligt betalingsmiddel.

I det øvrige Europa spiller euroen nu en endnu vigtigere rolle end den oprindelige tyske mark, som den har erstattet som betalingsmiddel. Eurokontanter er lette at skaffe og veksle til lokal valuta. Generelt tager butikker, hoteller, restauranter m.v. imod betalinger i euro, og dette medfører ikke nødvendigvis væsentlige omkostninger. I mange lande, især på Balkan og i Østeuropa, bruges euro og amerikanske dollar ofte til transaktioner og kan betragtes som parallelvalutaer. Derfor prisskiltes der ofte i euro, især i turistområderne.

⁽²⁾ Oplysningerne i dette afsnit stammer fra et spørgeskema om den nye valutas rolle og, hvorvidt den accepteres uden for eurozonen, som blev besvaret af Den Europæiske Unions delegationer i udlandet.

7.3.2. Afrika

På grund af de historiske forbindelser med visse europæiske lande har euroen en stor markedsandel af internationale transaktioner i visse dele af Afrika, især i de lande, hvis nationale valuta er forbundet med euroen i et fastkurssystem. Dette gælder for alle lande i CFA-franczonen, dvs. det centralafrikanske økonomiske og monetære fællesskab (CEMAC) og den vestafrikanske økonomiske og monetære union (WAEMU) samt i Kap Verde. I disse lande er der væsentlig højere interesse for euroen end i andre lande.

Generelt har overgangen til euro kun haft en begrænset virkning i Afrika. Eurokontanter er ikke lette at fremskaffe eller veksles til den lokale valuta i Afrika, især fordi visse lande anvender valutarestriktioner. Normalt kan der kun fås eurosedler og -mønter i større banker og lufthavne, og det er lettere at skaffe amerikanske dollar. I de fleste lande er det dog muligt at betale med euro. Dobbelt prisskiltning anvendes kun i turistområderne i nogle få afrikanske lande som Cameroun og Egypten.

Øen Reunion i det indiske ocean er et oversøisk fransk departement og har derfor officielt indført euroen. Mayotte, som er en fransk ø i det indiske ocean, har status som »collectivité territoriale« og har ligeledes officielt indført euroen, da den tidligere anvendte den franske franc.

7.3.3. Amerika

Hele det amerikanske kontinent er stærkt orienteret mod den amerikanske dollar. Dette har ikke ændret sig efter indførelsen af eurokontanter. I de fleste lande er det vanskeligt at veksle euro til den lokale valuta eller få udleveret euro i bankerne. Der tages derfor sjældent mod euro i hoteller eller restauranter. Undtagelserne er Den Dominikanske Republik, Cuba og Surinam. Sidstnævnte er en tidligere nederlandsk koloni, hvor der normalt tages imod betaling i euro mod ekstra gebyr, og hvor der også prisskiltes i euro i turistområderne. Surinams særlige situation kan også forklares ved, at naboterritoriet Fransk Guyana er en del af Frankrig og derfor fuldt ud har indført euroen. Euroen bruges tillige i alle oversøiske franske departementer, som geografisk hører hjemme i Caribien, dvs.

Guadeloupe og Martinique. St. Pierre-et-Miquelon (en øgruppe i Nordatlanten ud for den canadiske kyst, som har status som fransk »collectivité territoriale«), har ligeledes indført euroen.

7.3.4. Asien og Oceanien

I Mellemøsten har indførelsen af euroen haft en meget begrænset indflydelse. Eurokontanter kan normalt skaffes og veksles til den lokale valuta. Der tages imod euro i butikker, hoteller og restauranter i visse lande. I Israel er brugen af euro noget mere udbredt. Selv om dette ikke officielt er tilladt, accepteres euroen i større turistområder uden væsentlige yderligere omkostninger.

I resten af Asien har overgangen til euro haft noget mere indflydelse. I langt de fleste asiatiske lande kan der skaffes eurokontanter og veksles til den lokale valuta, medmindre der findes valutarestriktioner. I visse lande, f.eks. Thailand, Sydkorea og Laos, tages der i vidt omfang imod euro i butikker, restauranter og hoteller, uden at dette normalt medfører væsentlige omkostninger. Selv om det ses sjældent, prisskiltes der i euro i visse asiatiske lande som Thailand og Filippinerne, især i turistområder. Hvor der anvendes en parallelvaluta til den lokale valuta, er det for det meste den amerikanske dollar eller nabolandets valuta. Da Asien for det meste er orienteret mod dollaren, spiller euroen ikke nogen væsentlig rolle i internationale transaktioner. Euroen tiltrækker sig dog en del opmærksomhed i medierne. Især i Japan er der stor interesse for eurokursen.

Det er let at veksle eurokontanter til lokal valuta over hele Oceanien. Generelt er der ingen udenlandsk parallelvaluta ved siden af den nationale. Som regel er det ikke muligt at betale med euro i butikker, hoteller og restauranter. Situationen er noget anderledes i de franske oversøiske territorier som Ny Kaledonien og Fransk Polynesien. Da disse territorier anvender CFP-franc, som har fast kurs over for euro, er der en naturlig interesse for euroen, og der tages ofte imod euro i hoteller, restauranter og butikker. I Australien og New Zealand er der generelt en positiv indstilling til euroen som et alternativ til den amerikanske dollar på de internationale markeder, hvilket mindsker disse landes afhængighed af den amerikanske valuta.